
BIOLOGISK MÅNGFALD I VÅRA LEDNINGSGATOR

2013 02 05

Svenska Kraftnät är ett statligt affärsverk med uppgift att förvalta Sveriges stamnät för elkraft, som omfattar ca 15 000 kilometer ledningar för 400 kV och 220 kV med stationer och utlandsförbindelser. Vi har också systemansvaret för el. Svenska Kraftnät utvecklar stamnätet och elmarknaden för att möta samhällets behov av en säker, miljövänlig och ekonomisk elförsörjning. Därmed har vi också en viktig roll i klimatpolitiken. Svenska Kraftnät har cirka 500 medarbetare, de flesta vid huvudkontoret i Sundbyberg. Vi har även kontor i Sundsvall, Halmstad och Sollefteå. Ytterligare flera hundra personer sysselsätts på entreprenad för drift och underhåll av stamnätet runt om i landet. Mer information finns på vår webbplats www.svk.se.

SVENSKA KRAFTNÄT

BOX 1200
172 24 SUNDBYBERG
STUREGATAN 1

WWW.SVK.SE

TEL 08 475 80 00
FAX 08 475 89 50

SVENSKA
KRAFTNÄT

Svenska Kraftnät värnar om den biologiska mångfalden i stamnätets ledningsgator. Därför arbetar vi aktivt med att utveckla skötseln av dem. Är du intresserad, finns möjlighet att besöka ledningsgator med stor biologisk mångfald.

Ett av Svenska Kraftnäts övergripande miljömål är att våra ledningsgator ska användas på ett hållbart sätt, så att vi skyddar värdefull natur och bevarar ett rikt växt- och djurliv. I ledningsgatorna trivs många växt- och djurarter som ursprungligen hör till det gamla odlingslandskapet. Dessa arters livsmiljöer har krympt dramatiskt under 1900-talet, eftersom allt färre marker hålls öppna genom bete och slåtter, så kallad hävd. Detta har lett till att många arter idag är hotade.

LEDNINGSGATOR LIKNAR BETESMARKER

Arter som gynnas av hävd har funnit en reträttplats i ledningsgatorna. En återkommande röjning av vegetation skapar öppna miljöer som liknar gamla tiders ängs- och betesmarker. Inventeringar av flora och fauna har bekräftat att många arter som är beroende av öppna marker lever här. Ledningsgator som är rika på djur- och växtarter finns oftast i områden där slåtter och bete har pågått fram till 1950-talet. Ofta finner man dem där marken är näringsfattig och kalkhaltig. Där har den flora som gynnas av hävd lättare kunnat konkurrera mot buskar, sly och annan flora som gynnas av näringsrik jord.

Under årens lopp har vi samlat på oss kunskap om artrika områden i våra ledningsgator. Den informationen använder vi när vi röjer vegetationen under våra ledningar, bygger om dem eller bygger nya. Under kommande tioårsperiod kommer Svenska Kraftnät att bygga ut och förnya stamnätet för el. Ett mål är att ta fram åtgärdsplaner tillsammans med de entreprenörer som utför arbetet, så att skyddsvärda miljöer och arter värnas.

SAMARBETE OM INFRASTRUKTURENS BIOTOPER

För hotade växt- och djurarter som hör hemma i det gamla odlingslandskapet är kraftledningsgator, vägkanter, banvallar, flygfält och grustäkter viktiga tillflyktsorter. Dessa nya livsmiljöer kallas för infrastrukturens biotoper.

Svenska Kraftnät deltar i samverkansprojekt med flera aktörer, exempelvis Trafikverket som arbetar med artrika vägkanter och banvallar och Swedavia Swedish Airports som sköter flygfält. Målet är att öka den biologiska mångfalden i infrastrukturmiljöer.

I Småland arbetar länsstyrelserna fram en

Överst: Arter som gynnas av hävd har funnit en reträttplats i ledningsgatorna. Den återkommande röjningen av vegetation skapar öppna miljöer som liknar gamla tiders ängs- och betesmarker (vänster). Inventeringar visar vilka artrikedomar som finns där (höger).

Nederst: Längs infrastruktur finns ofta värdefull flora och fauna (vänster). Sileshår i ledningsgatan (höger).
Foto: Tomas Årlemo, Roger Svensson och Svenska Kraftnäts bildarkiv.

regional strategi för biologisk mångfald för "Östra Småland". Det är ett område som har mycket höga naturvärden även ur ett internationellt perspektiv. Svenska Kraftnät ingår tillsammans med bland annat Trafikverket, E.ON, Sveaskog och berörda kommuner i projektet. Ett syfte är att hitta ett nytt arbetssätt med landskapet i fokus. Ett annat är att genom skötsel och restaurering återskapa livsmiljöer och samband i landskapet. Totalt kommer flora och naturmiljöer att kartläggas i 27 mil kraftledningsgator.

HUR VI KARTLÄGGER ARTRIKA BIOTOPER

I våra ledningsgator finns patrullstigar, vilka är en förutsättning för artrika ledningsgator. Vi använder dem för att inspektera och underhålla ledningarna och de används även som vandringsleder. Patrullstigen röjs vart fjärde år och är vanligtvis tre meter bred. Resten av ledningsgatan röjs vart åttonde år. Den återkommande röjningen av vegetation i patrullstigen har visat sig vara gynnsam för den biologiska mångfalden.

Varje år gör våra skogsinspektorer besiktningar längs ett antal kraftledningar i stamnätet. Feriearbetande studenter (exempelvis blivande jägmästare och biologer) gör uppföljningar av fjolårets röjning, identifierar områden med höga naturvärden och ger förslag på skötselåtgärder och hänsynstaganden.

En GIS-analys (Geografiskt Informations System) har gjorts längs hela stamnätet. Syftet är att få kunskap om var i Sverige de artrika ledningsgatorna finns. Varje år gör vi en kompletterande analys för att välja ut de ledningsgator som skogsinspektörerna ska inventera. Urvalet baseras på om det finns en riklig förekomst av:

- > Ängs- och betesmarker.
- > Rödlistade arter (främst kärleväxter och fjärilar).
- > Kalkrik jordart/berggrund i kombination med ovanstående.
- > Skyddade områden (Natura 2000, Naturresevat och biotopskydd).
- > Objekt i bevarandeplan för odlingslandskapet.
- > Objekt i länsstyrelsens naturvårdsprogram.

På sikt kommer vi att ha inventerat artrikedomerna i alla ledningsgator i stamnätet.

ARTRIKEDOMEN GYNNAS PÅ OLIKA SÄTT

För att gynna den biologiska mångfalden anpassar vi skötseln av ledningsgatorna. Vi har utbildat de entreprenörer som arbetar med besiktning, röjning och tekniskt underhåll så att de känner igen artrika områden i fält.

Som en vägledning i arbetet med skötseln har vi tagit fram en fältmanual. Det är en handbok som i första hand ska användas av de entreprenörer som arbetar på uppdrag av oss, men även andra som är

intresserade av de naturvärden som finns i våra ledningsgator kan ha utbyte av den. I handboken beskrivs olika biotoper som kan förekomma i ledningsgatorna och förslag på hur de ska skötas.

VÄXTER GYNNAS AV TÄTARE SKÖTSEL

Svenska Kraftnät samarbetar med Centrum för biologisk mångfald vid Sveriges Lantbruksuniversitet kring försök med tätare skötsel i artrika ledningsgator. Försöken har pågått sedan 2002 längs tre ledningsgator i Uppland (Faringe, Jälla och Vigelsbo) och en i Småland (Brånäs). Sedan 2006 pågår ytterligare ett försök i Uppland (Lydinge). Syftet är att studera hur man kan gynna de växter i ledningsgatorna som är beroende av öppen mark. Buskar röjs och områden slåsträs årligen. Vegetationen samlas sedan ihop och tas bort. Resultaten av skötselinsatserna har följts upp genom botaniska inventeringar, som har utförts under flera år. Försöken visar att de typiska gräsmarksarterna gynnas av slåttern och ett tätare skötselintervall.

GOD LIVSMILJÖ FÖR FJÄRILAR OCH SKALBAGGAR

Insektsforskare har uppmärksammat ledningsgatornas potential som livsmiljö för hotade fjärilsarter. I flera län, t.ex. Gävleborg, Uppsala och Örebro län har vi hittat rödlistade fjärilar i ledningsgator. Väddnätfjäril är den enskilda art som har fått mest uppmärksamhet. Fjärilen påträffas idag, förutom på Öland och Gotland, nästan enbart i ledningsgator. Ledningsgatorna har blivit en reträttplats för arten, när förändrad markanvändning gjort att dess tidigare livsmiljöer försvunnit. Fjärilen har ängsvädd som sin enda värdväxt.

Väddnätfjärilen har hittat en viktig livsmiljö längs en 20 km lång sträcka i Uppland i Siggefora ledningsgata. Sträckan är klassad som Natura 2000-område, som har särskilda skydds- eller bevarandevärden. Vi har tagit fram en skötselplan för Siggefora där skötseln är anpassad för att skapa bra förutsättningar för väddnätfjärilen.

Från vänster: Bastardsvärmare, väddnätfjäril, ängsvädd.
Fotograf: Eva Grusell

Att ledningsgator är goda miljöer för flora och fauna har nu också bekräftats med vetenskapliga studier. Under 2010 gjorde Centrum för biologisk mångfald och Institutionen för ekologi vid Sveriges Lantbruksuniversitet inventeringar av fjärilar och flora inom tolv områden. Svenska Kraftnät var med och finansierade projektet. I projektet jämfördes förekomsten av blommande växter och dagfjärilar i naturbetesmarker med den i ledningsgator, hyggen och skogsbilvägar. I ledningsgatorna fanns både fler fjärilsarter och individer än i de övriga miljöerna. Studien visar tydligt att ledningsgator är värdefulla för fjärilsarter. Av elva rödlistade fjärilsarter fanns åtta av dem i kraftledningsgator.

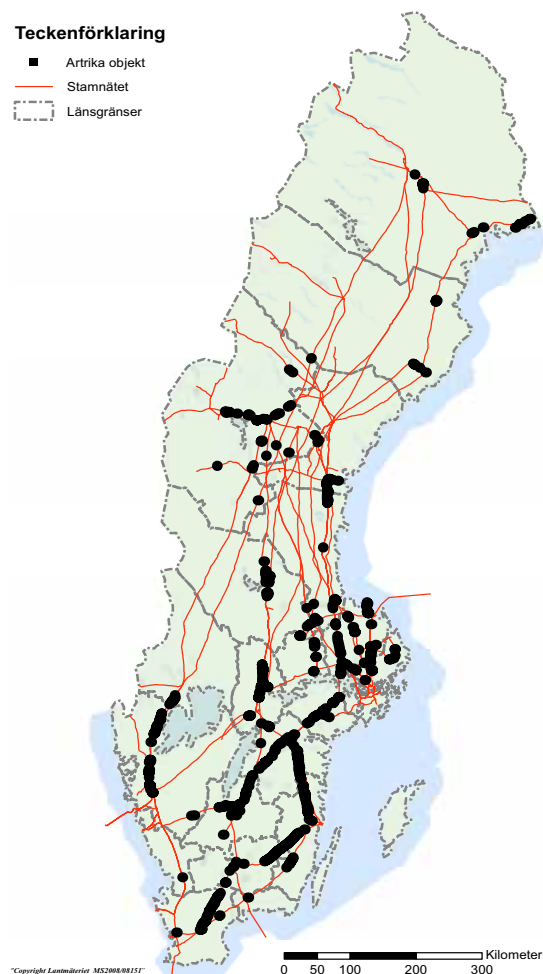
Publikationen "Dagfjärilar i naturbetesmarker, kraftledningsgator, på hyggen och skogsbilvägar" finns att hämta på www.slu.se/cbm.

I Uppsalatrakten har även växtätande skalbaggar inventerats. Inventeringen visade att många olika skalbaggsarter trivdes i ledningsgator.

Regelbunden skötsel gynnar alltså inte bara flora utan också fauna.

Teckenförklaring

- Artrika objekt
- Stamnätet
- Länsgränser

Copyright Lantmäteriet MS2008/08151

Dokumentation om de artrika ledningsgatorna sammanställs varje år. Kartan visar artrika platser som hittats.

BESÖK VÅRA ARTRIKA LEDNINGSGATOR

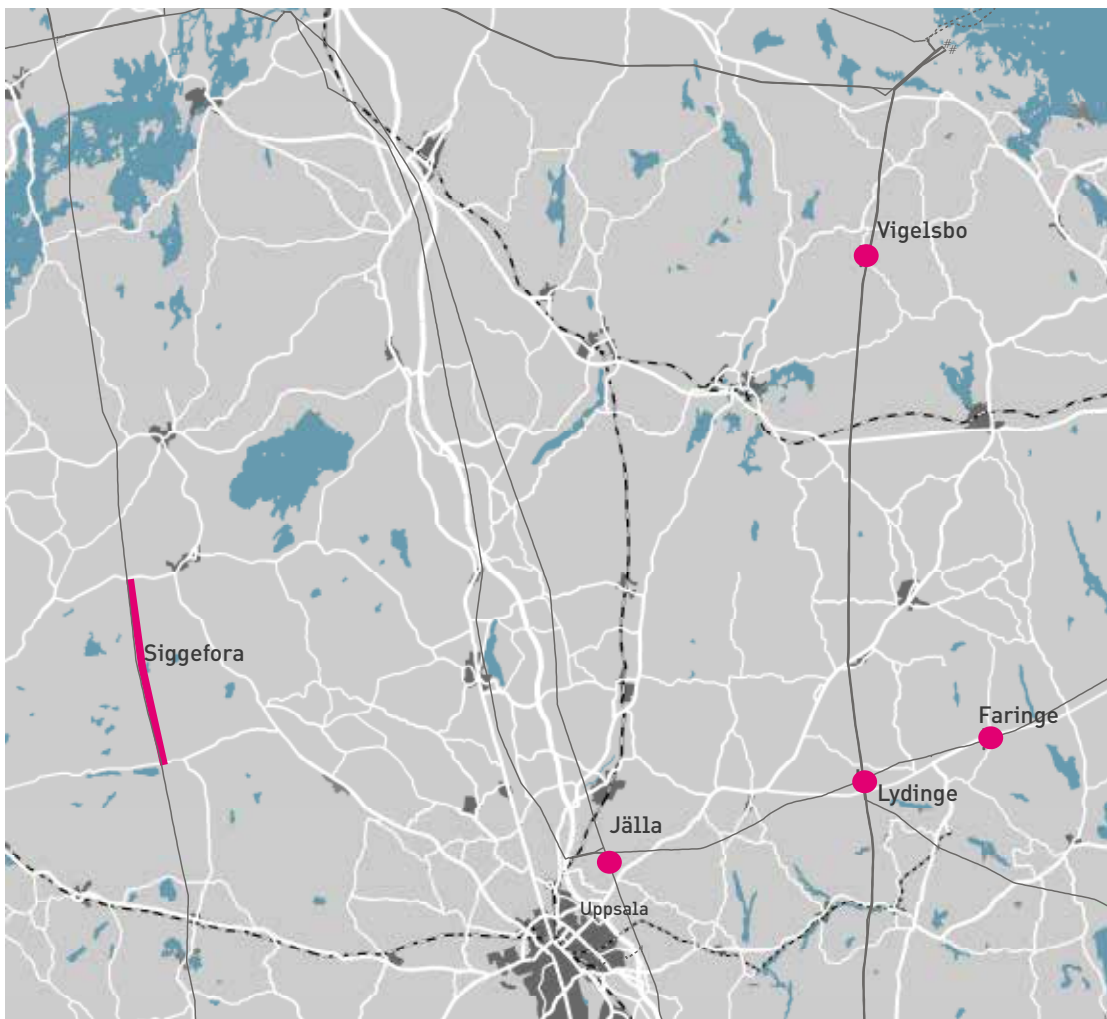
För den som är intresserad finns det möjlighet att besöka ledningsgator som visar upp en stor biologisk mångfald. Svenska Kraftnät har avsatt fyra visningsområden med hög artrikedom. Där ser man exempel på de insatser vi gör för att värna om den biologiska mångfalden i stamnätet. Minst åtta rödlistade arter har hittats vid Lydinge visningsområde. En helt ny fjärilsart för Sverige har också hittats - *ancytis kenneli* - en liten vecklare som ännu inte har något svenskt namn.

Våra visningsområden Lydinge, Faringe, Jälla och Vigelsbo ligger i Uppsala län. På www.svk.se finns informationsmaterial och vägbeskrivningar till områdena, som är relativt lättillgängliga för besökare.

Kartan nedan visar var de fyra visningsområdena och Siggefora kraftledningsgata ligger. Välkommen att besöka dem!

Vackert i ledningsgatan - ett humleblomster i närbild.
Foto: Svenska Kraftnäts bildarkiv.

- Särskilt artrika områden
- Stamnätet (400 och 220 kV)